

TISKOVÁ ZPRÁVA

Hrady a zámky vstupují do lucemburského roku

Praha 1. března 2016

Státní hrady a zámky spravované Národním památkovým ústavem (NPÚ) vstupují do lucemburského roku, v němž si rozličnými akcemi a programy – zábavnými i odbornými – připomenou a oslaví 700. výročí narození Karla IV. Na novou sezonu chystají památky řadu dalších novinek – otevírají nové prohlídkové trasy, připravují výstavy a zpřístupňují dosud uzavřená místa a části. Návštěvníky pobaví na slavnostech evokujících časy dávno minulé, přitom nezanedbávají ani svou budoucnost: Národní památkový ústav totiž plánuje opravy a obnovy, které zajistí zachování památkových hodnot největších skvostů pro další generace. Přispívají k tomu i výzkumy a vědecké úkoly, na nichž odborníci v NPÚ pracují, a jejichž výsledky využívají při péči o památky, tedy v praxi.

Národní památkový ústav si letos kromě 700. výročí narození císaře a českého krále Karla IV. připomíná celý rod Lucemburků. Již šestý ročník projektu Po stopách šlechtických rodů proto nese název **Lucemburský rok** a NPÚ se jím připojuje k oficiálním národním karlovským oslavám. Centrem a „hlavním stanem“ lucemburského roku bude státní hrad Karlštejn, jenž je s Karlem IV. ikonicky spojen.

Hlavní událostí roku bude výstava *Karlštejnský poklad. Kultura císařského dvora Karla IV.*, otevřená od 7. května právě **na Karlštejně**. „Jak název napovídá, představí tzv. karlštejnský poklad, soubor téměř 400 předmětů z doby Karla IV., které vypovídají o kultuře a životním stylu Karlova dvora. Nádoby na pití, módní doplňky, například šperky, přezky, spony a knoflíky, které se za Karla IV. teprve ujímaly, ale také schránky na vonné bylinky a masti, tzv. povoňky. Patřily k dennímu životu panovníka a dokládají životní styl jeho doby,“ zve na unikátní výstavu generální ředitelka NPÚ Naďa Goryczková. Karlštejnský poklad byl pravděpodobně za husitských válek ukryt v karlštejnských zdech, kde téměř 600 let čekal na své nalezení. Dnes je uložen ve sbírkách Uměleckoprůmyslového musea v Praze, které se na vzniku výstavy podílí.

Kromě výstavy *Karlštejnský poklad. Kultura císařského dvora Karla IV.*, která bude otevřena po celou sezonu, chystá správa hradu Karlštejn na celou sezonu řadu akcí, mim unikátních prohlídek a mimořádná představení. Návštěvníci však mohou na prohlídku Karlštejna přicházet již od 1. března, a to denně kromě pondělí.

Další dvě významné akce – dvě nové expozice, jimiž se rozšíří stávající prohlídkové trasy – připravují **hrad Veveří a zámek Jindřichův Hradec**. Hrad Veveří připomene od 2. července expozicí *Lev a orlice. Moravští Lucemburkové a jejich hrad* Jana Lucemburského a Karla IV. jako vládce Moravy a spolu s nimi i významné členy moravské rodové větve – markraběte Jana Jindřicha a jeho syny Jošta a Prokopa. Zvláštní pozornost bude zaměřena na hrad Veveří, hlavní panovnickou rezidenci na Moravě, důležitou zemskou pevnost i místo klíčových politických jednání. První víkend po otevření výstavy bude na hradě vystavena unikátní relikvie z lucemburské doby – pontifikální rukavice svatého Vojtěcha z boleslavské klenotnice, dokládající hluboké duchovní tradice lucemburského věku. Ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským, budou při příležitosti otevření expozice na hradě vystaveny zcela jedinečné a na Moravě nikdy neprezentované exponáty ze svatovítského pokladu, spojené s fundátorskou činností Lucemburků. „České a moravské Lucemburky symbolicky propojí

kopie tří významných středověkých děl: v dubnu na jeden víkend na hradě Veveří vystavíme královskou svatováclavskou korunu a návštěvníkům z Karlštejna na oplátku umožníme zhlédnout Šternberskou madonu. V září naopak poputuje koruna na Šternberk a kopie Madony z Veveří na Karlštejn,“ vysvětluje generální ředitelka NPÚ Naďa Goryczková

Zámek **Jindřichův Hradec** představí od srpna výstavou *Následovníci sv. Jiří* svatojiřskou legendu a její jindřichohradecké ztvárnění. Expozice, která vzniká v Oldřichově hradu, vrcholně gotické části jindřichohradeckého zámku, bude věnována zdejší svatojiřské legendě, evropsky významnému cyklu nástěnných maleb, které umožňují nahlédnout do života společnosti v době „krále rytíře“ Jana Lucemburského. Mimořádně významná památka výtvarného umění zachycuje na mnoha scénách dobu, kdy za Jana Lucemburského i Karla IV. kvetla rytířská kultura a přes jindřichohradecký dvůr Oldřicha III. do Čech z Podunají spolu s minnesängry přicházela vyspělá dvorská kultura. Expozice provede návštěvníky středověkou podobu hradu, naznačí tehdejší využití jeho prostor a představí rytířskou kulturu první poloviny 14. století i osobnost Oldřicha III. z Hradce, jednu z nejvýznamnějších postav své doby. Vrcholem návštěvnícké trasy bude komnata se svatojiřskou legendou, kde bude představen příběh, který legenda vypráví, její umělecký význam i kontext jejího vzniku.

Vrcholem návštěvnícké sezony bude i letos **Hradozámecká noc 2016**, velkolepá oslava léta a prázdnin, které se poslední sobotu v srpnu koná na desítkách hradů a zámků po celé republice. Hlavní program se v sobotu 27. srpna odehraje – za přítomnosti císaře Karla IV. – na **Karlštejně**. Prohlídka hradu doplní program na nádvoří, který potěší ducha (Krless, In Flamenus, Grál) i tělo (ochutnávky pochutin z grilu) a jež zakončí poprvé v historii hradu slavnostní ohňostroj.

Vedle osobnosti Karla IV. a členů jeho rodu si budeme připomínat i členy královny družiny a dobu, v níž Lucemburkové na českém trůně vládli – a to na mnoha dalších hradech a zámcích. Na hradě **Křivoklát** zahájí sezonu 26 a 27. března *Královské Velikonoce*, tradiční jarmark s audiencí u Václava IV.

Narozeniny Karla IV., připadající na 14. května, oslaví Křivoklát zasazením vzpomínkových růží. Sezona zde však vyvrcholí výstavou *Václavova bible*, věnovanou vynikajícímu výtvarnému dílu, které na mnoha iluminacích vykresluje život královského dvora a společnosti přelomu 14. a 15. století.

Na Václava IV., svého nejvýznamnějšího stavitele a obyvatele, vzpomene i královský hrad **Točnick**. Od 1. května tam bude otevřena výstava rukopisných vyobrazení a modelů vojenské a bojové techniky *Bellifortis. Ten, který je silný ve válce*. Vrcholem sezony se stane *Oživený hrad*, performance, která 5. a 6. července ukáže běžný den na hradě na základě skutečných životních osudů hradních pánů.

Speciální prohlídky *Putování Karla IV.*, věnované zájmům a životním láskám Karla IV., jimiž byly mj. cesty po Evropě, vzdělání, vojenství, umění, stavitelství, diplomacie, víra a ženy, chystá na letošek **klášter Kladruby**. Na hradě **Lipnice** začne 21. května první ze čtyř programů pro návštěvníky všech věkových kategorií nazvaný *Na cestách s Karlem IV.*: jeho účastníci se stanou součástí císařské družiny a na vlastní kůži poznají, jak se ve středověku cestovalo a žilo. Program se pak přesune na hrady **Zvíkov** (11. června), **Litice** (10. září) a **Bečov** (24. září).

Některé památky připomenou vedle Lucemburků i další osobnosti jejich doby. Hrad **Velhartice**, sídlo Karlova blízkého přítele a rádce Buška z Velhartic, oslaví 14. a 15. května přesně po 700 letech *Narození Karla IV.* Na hradě **Landštejn** se zase 5. července setká Karel IV. s Vilémem z Landštejna, svým nejvyšším purkrabím a zároveň přítelem, na slavnostní hostině na hradním nádvoří. Před hradem bude středověký trh a v hradním příkopu si budou moci návštěvníci prohlédnout ukázky řemesel ze 14. století. **Šternberk** představí od 14. května do 31. října výstavou *Albert II. ze Šternberka ve službách Karla IV.* blízkého Karlova přítele a rádce, jeho dobu a také gotickou hradní kapli, kterou nechal přestavět jako památník své kariéry. Moravské Lucemburky oslaví 6. a 7. srpna tradiční *Bouzovský mumraj aneb Markraběte Jošta turnaj*, věnovaný středověkému životu na hradě **Bouzov**. Kromě zážitků a kulturních akcí připravila pracoviště NPÚ k lucemburskému roku také odborné a populárně naučné **přednášky a přednáškové cykly**.

Územní odborné pracoviště **v Lokti** připravuje sérii přednášek a putovní výstavu *Feuda extra curtem. Karel IV. a Nové Čechy*. Zaměří se na zahraniční léna Koruny české a na památky, které Lucemburkové zanechali za hranicemi Čech a na něž se v českém prostředí zapomíná – hrad Lauf s erbovním sálem nesoucím heraldický soubor 112 znaků českých šlechtických rodů, císařskou Falc ve Forheimu, na jejichž výzdobě se podíleli přední umělci z Čech, či městečko Sulzbach, které bylo správním

střediskem České Falce coby samostatné korunní země. Výstava poputuje po památkách spojených s životem či politickým působením členů lucemburské dynastie (královský hrad v Lokti, františkánský klášter v Chebu, královskou mincovnu v Jáchymově ad.) a doplní ji přednášky předních odborníků významných institucí.

Územní odborné pracoviště v **Ústí nad Labem** upozorní od 29. dubna do 30. června výstavou *Architektonické dědictví doby Lucemburků v severozápadních Čechách* na počiny zachované v tomto regionu z doby vlády lucemburské dynastie. Výstava bude prezentovat čtyři typy kulturního dědictví (kláštery, kostely, hrady, nástěnné malby) na konkrétních stavbách, ovlivněných uměleckým působením císařského a královského dvora. Výstava na zámku Krásné Březno tak doloží, co by v regionu, nebýt vlády Lucemburků, chybělo.

Nové prohlídkové trasy, expozice a výstavy

Roky 2014 a 2015 prokázaly, že hrady a zámky lidé navštěvují stále častěji. Kasteláni proto chystají řadu nových prohlídkových tras, expozic a výstav, aby měli čím zaujmout i věrné návštěvníky. Výjimečná interaktivní literární expozice věnovaná Marii von Ebner-Eschenbach, mimořádné ženě, spisovatelce a autorce divadelních her, od jejíhož úmrtí uplyne letos 100 let, se 27. května otevře na zámku v **Lysicích**. Je součástí projektu *Marie Ebner-Eschenbach – Žena tří století (1830–1916)*, připomínajícího výstavami, koncerty, divadelními představeními i publikacemi spisovatelšinu osobnost i její dílo české i rakouské veřejnosti. Nad akcí převzal záštitu vedle ministra kultury i rakouský velvyslanec.

Zámek Veltrusy zahájil sezonu již v lednu otevřením nové výstavy *Váhy, míry, závaží na zámku vám ukáží*, věnované pochopitelně historii měření a vážení. Už 6. března se tam v návaznosti na ni uskuteční *Den s Mírou*, kdy budou mít všichni Mírové a Mirky na výstavu zvýhodněné vstupné. V neděli 17. dubna se po dlouhých 78 letech vrátí do **kláštera Zlatá Koruna** gotický deskový obraz Zlatokorunské madony. Po slavnostní bohoslužbě bude obraz přenesen do nově restaurované klášterní opatské kaple a stane se součástí prohlídkové trasy. Od dubna bude v **Betlémě Hlinsko** nově zpřístupněna unikátní pilníkářská dílna a 30. dubna se po krátké opravě opět otevře **hrad Litice**. Na **zámku Ploskovice** otevřou kavárnu se zázemím pro návštěvníky. Od května do října připomene na **zámku Jaroměřice nad Rokytou** výstava *Zámek s vůní benzínu* počátek 20. století a tehdejší novinku nejen pro příslušníky šlechty – automobily Na prohlídku bude lákat plechový veterán, šlapací auta pro děti i zámecká autodílna. V polovině května se na zámku **Dačice** otevře celosezonní výstava *Ušlechtilá posedlost*, věnovaná vědeckým zálibám a sběratelské posedlosti aristokracie v českých zemích. Nová stálá expozice nazvaná *Okouzlení antikou* bude od začátku června zpřístupněna na zámku **Duchcov**; několik desítek kopií plastik ze sbírky Univerzity Karlovy v Praze nabídne exkurzi do antiky, jejího umění a mytologie, ale ukáže zároveň vliv antiky na kulturu šlechty. V nové podobě budou od 1. června otevřeny prohlídkové trasy také na **zámku Zákupy**; *Letní sídlo císaře Ferdinanda Dobrotivého* (bude doplněna o nová apartmá věnované Napoleonovu synu Orlíkovi, který byl krátkou dobu také majitelem Zákup s titulem vévody zákupského) a *Návštěva u Habsburků* připomenou 100. výročí úmrtí rakouského císaře Františka Josefa I., který byl předposledním majitelem zámku. Další výročí připomene **zámek Hrádek u Nechanic**: výstavu fotografií a dokumentů *Hrádek u Nechanic a 150. výročí bitvy u Sadové v roce 1866* připravuje na prázdninové měsíce. Programy *Zahrada všemi smysly* pro tělesně či mentálně znevýhodněné budou probíhat v **zahradách v Kroměříži**. V Květné zahradě si sluchově postižení mohou půjčit tablet se samoobslužným průvodcem pro neslyšící (s upravenými texty a videonahrávkami ve znakovém jazyce), v Květné i Podzámecké zahradě jsou připraveny programy pro slabozraké, při nichž je znevýhodnění kompenzováno popisným výkladem, haptickým vnímáním památky (kamínkové mozaiky, stěn grotty, štukové výzdoby aj.), a možností osahat si modely výzdoby. Na nádvoří **Hospitalu Kuks** bude s novou sezonou otevřeno bylinkářství s prodejem bylinných čajů, směsí a dalších produktů a provoz zahájí také Hospoda Na sýpce. Na **hradě Švihov** bude po dvouleté rekonstrukci zpřístupněna hradní věž s výhledem do údolí řeky Úhlavy. Na **hradě Krakovec** bude letos dokončeno experimentální zastřešování rohu jihozápadního křídla a na **zámku Náchod** vznikne na zámeckých půdách lávka, která umožní mimořádné prohlídky historických krovů, kruchty a sakristie zámecké kaple. V létě bude po obnově z grantu EHP a Norských fondů otevřen

v parku **zámku Krásný Dvůr** novogotický templ, využívaný jako rozhledna ale také prostor pro edukace a kulturní programy.

Neobjevené památky

Návštěvníky, kteří nevyhledávají davy, případně budou přesyceni lucemburskými a karlovskými oslavami, zvou k návštěvě Neobjevené památky – hrady a zámky, na nichž ještě „všichni nebyli“ a které nabízejí intimitu a osobní přijetí. Originální první návštěvní den zažijí již na konci března návštěvníci **zámku Velké Březno**; při *Otevírání okenic* sami připraví zámek na sezonu – otevřou okenice, sundají přehozy z exponátů apod.; na konci října pak zámek při *Zavírání okenic* zase zazimují. Pro milovníky historie i dobrého jídla připravuje první květnovou neděli zámek Benešov nad Ploučnicí *Historické trhy májové*. Na **zámek Zákupy** přijede 14. května na *Císařské slavnosti* František Josef I. Speciální komentované prohlídky rozkvetlých růžových terasových zahrad pořádá o víkendu 11. a 12. června **zámek Stekník**. **Zámek Duchcov** chystá na týž víkend *Casanovské slavnosti s hudbou a divadlem, jarmarkem a projíždkami v historických kočárech*. Začátkem července bude švédskými vojsky dobýván **zámek Mníšek pod Brdy**, který tak připomene rok 1639, kdy byl za třicetileté války dobyt a vypálen oddíly generála Bannera. Kláštery Kladruby a Plasy, propojené společnou hádankou, provedou 5. a 6. srpna návštěvníky *Nocí ke hvězdám Santiniho-Aichela*. Další **klášter, Sázava**, se zaměří naopak na hlubiny a o Archeodni 27. srpna nabídne zážitkovou archeologii pro celou rodinu. Na *Všechny krásy podzimu* pozve od 20. září do 2. října zámek Slatiňany, kde ozdobí přepychově zařízené komnaty květinové vazby a aranže. Výročí přesunu na nové místo si 30. září připomene kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě výstavou fotografií v opravené věži kostela. Pod názvem *Proměny napříč staletími* ukáže Most v 18. a 19. století, jeho bourání, filmaře v pobořeném městě i přesun kostela.

Obnova památek a příprava projektů do evropských fondů

Přestože vysoká návštěvnost hradů a zámků znamená vyšší výnosy ze vstupného, peníze, které lidé na hrady a zámky přinášejí, pomáhají pokrýt jen část nákladů na provoz a údržbu. Na financování jejich revitalizace nebo obnovy musejí být využívány i další zdroje, nejčastěji evropské fondy. V roce 2016 proto chce NPÚ podat několik žádostí o dotaci, v prvé řadě z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), specifického cíle 3.1 (zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví). Kromě celkové obnovy **dvora U Matoušů**, národní kulturní památky obklopené plzeňským sídlištěm Bolevec, by NPÚ dotace rád využil na vybudování návštěvnických tras (a tedy zpřístupnění) po desetiletí nevyužívaného Horního hradu ve **Vimperku**. Další vytvoření nové návštěvnické trasy – tentokrát v konventu **kláštera Kladruby** – je vedle opravy rajskeho dvora (po stavební i zahradnické stránce) součástí projektu *Život v řádu*. Jako malý zázrak by se v případě úspěchu mohl jevit výsledek vzkříšení zahrad **hradu Pernštejn**; obnova by zdánlivě pustému svahu u hradu vrátila podobu díla zahradního umění s tureckými lázněmi, altány, kaskádami a další architekturou. Revitalizace zahrady a parku **zámku ve Slatiňanech** by zase vrátila život zajímavým součástem původního vybavení – dětskému hospodářství, historickému přístavišti, kuželníku, voliérám ad.. Obnova zámeckého návrší v **Náchodě** by pak znamenala opětovné spojení zámku a města prostorem, ve kterém je radost pobývat; i proto je projekt připravován ve spolupráci s městem Náchod.

Další finance, určené primárně na odstranění havárií, statická a jiná zabezpečení a na opravy památek, se NPÚ daří získat prostřednictvím Ministerstva kultury ČR z programů SMVS (Správa majetku ve vlastnictví státu). NPÚ chce požádat o příspěvek na financování 22 oprav a obnov, například na zajištění Ledebourské a Malé Pálffyovské zahrady v areálu zahrad pod Pražským hradem, statické zajištění a obnovu Červeného zámku v Hradci nad Moravicí, opravu a restaurování arkád, nádvoří a vstupního průčelí zámku Náměšť nad Oslavou nebo například na restaurování hlavní zámecké budovy ve Veltrusích. Přibližně sto dalších stavebních akcí se přitom na památkách ve správě NPÚ již z těchto programů provádí.

Výsledky vědeckovýzkumné činnosti

Národní památkový ústav kromě toho, že spravuje a provozuje hrady, zámky a další památky, je také vědeckou organizací; provádí výzkum zaměřený na mnoho oblastí a specializací památkové péče a spolupracuje při tom s vysokými školami i dalšími institucemi. Výstupy vědecko-výzkumných

projektů, které vedli nebo na nichž se významně podíleli pracovníci NPÚ, budou představeny 19. dubna letošního roku u příležitosti Mezinárodního dne památek a sídel. NPÚ tím chce oslavit kvalitní výsledky vědecké práce, mezi něž patří publikace, metodiky, specializované mapy nebo také stanovení památkových postupů, které vznikly ve vědeckých projektech věnovaných např. ochraně kulturní krajiny a území, industriálním památkám, obnově varhan nebo vzdělávání. Důraz klade také na vědecké zhodnocení mobiliárních fondů (tedy vzácného historického vybavení) památek, které spravuje, a to projekty zaměřenými na každodenní život aristokracie či tisky 16. století v zámeckých knihovnách.

Nové webové stránky NPÚ

Záměrem NPÚ je stát se moderní otevřenou institucí, jejíž smysl a cíle jsou veřejnosti známé, srozumitelné a přijímané i mladšími generacemi. Do nové sezony proto vstupuje se dvěma novinkami, které mají zlepšit přístup k informacím pro všechny, kteří se o památky či památkovou péči zajímají. V lednu 2016 byla plně zprovozněna aplikace *Klíč k památkám*, která umožňuje milovníkům a návštěvníkům památek snadné vyhledávání, prohlížení a orientaci v celém spektru památek spravovaných NPÚ, ale i dalších hradů a zámků. Aktuální novinkou jsou pak nové webové stránky NPÚ www.npu.cz. Vedle turistů a návštěvníků památek budou sloužit také vlastníkům kulturních památek a obyvatelům památkově chráněných měst i iniciátorům aktivit usilujících o zachování kulturního dědictví a všem zájemcům o odborná témata památkové péče. Stránky budou v průběhu několika nadcházejících měsíců ještě doplňovány a upravovány a k novinkám, které přináší, bude vydána samostatná tisková zpráva.

Národní památkový ústav je největší příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR. Současnými zákony, zejména zákonem památkovým, je mu svěřena řada odborných úkolů týkajících se státní památkové péče. Poskytuje např. odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, metodicky působí na sjednocení přístupů při záchraně a rozvíjení hodnot památkového fondu na území ČR, jehož soupis také vede. Aktivně zasahuje do procesu prohlášení jednotlivých předmětů, objektů a území kulturními památkami a zajišťuje v rámci svých možností jejich dokumentaci. Pro výkon odborné složky památkové péče disponuje sítí 14 územních odborných pracovišť se sídlem v každém kraji. Jako vědecká a výzkumná organizace se Národní památkový ústav podílí na mnoha projektech, plní výzkumné úkoly, poskytuje odborné vzdělávání v oblasti památkové péče a ročně vydá na 50 publikací. Vedle toho spravuje více než sto nemovitých památek v majetku státu – hrady a zámky (od Karštejna přes Hlubokou, Jindřichův Hradec až po Lednicko-valtický areál), klášterní areály (Plasy, Kladruby u Stříbra, Zlatá Koruna a další), památky lidové architektury (Hamousův statek ve Zbečně, skanzeny v Zubrnicih, Příkázích či na Veselém Kopci) i průmyslové památky (Důl Michal v Ostravě), z nichž většina je přístupná veřejnosti.

Kontakt:

Mgr. et Mgr. Jana Tichá, tisková mluvčí NPÚ, tel. +420 257 010 206, +420 724 511 225, ticha.jana@npu.cz